

Gods liefdestrouw in het leven van mensen: het huwelijksjubileum vieren als gedachtenis

Joris Polfliet

Waarom betekent de term ‘gedachtenis’ in de liturgie méér dan ‘herinnering’? Met die vraag begint dit artikel. De auteur verkent de betekenissen van de liturgische viering van het huwelijksjubileum. Dit gebeurt op basis van de ‘orde van dienst’ en gebruik makend van enkele inspirerende gebeden. Als besluit formuleert hij zijn visie op het vieren van een huwelijksjubileum in de parochiale zondagsviering.

Gedachtenis: een kernwoord in de liturgie

In de liturgie van joden en christenen is de ‘gedachtenis’ een kernbegrip. Eigenlijk gaat het in de liturgie voortdurend om de ‘gedachtenis van Gods grote daden’: we lezen telkens opnieuw uit de Bijbel om in die eeuwenoude verhalen te horen hoe God zich doorheen de geschiedenis aan mensen heeft laten kennen als een God van trouwe Liefde en genade, van barmhartigheid en groot geduld. Maar opgelet: de term ‘gedachtenis’ betekent in de liturgie méér dan ‘herinnering’! We lezen die Bijbelverhalen niet om alleen maar ons geheugen op te frissen, om niet te vergeten wat er vroeger is gebeurd. Dan zou het lezen van de Schrift beperkt blijven tot het ophalen van herinneringen aan ‘lang geleden’, die definitief en onherroepelijk voorbij zijn. En dan zouden die verhalen uiteindelijk een ‘ver-van-ons-bed-show’ blijven. Maar zo is het niet! Als we in de liturgie een gebeurtenis uit het verleden ‘gedenken’, dan verplaatsen we ons niet vanuit het heden naar het verleden, maar omgekeerd: we halen het verleden binnen in het heden, opdat wij hier en nu in de kracht van het toenmalige gebeuren zouden mogen delen. Zo gedenken de joden tot op vandaag de uittocht uit Egypte als een ervaring waarin zij zelf opnieuw deel krijgen aan Gods bevrijdende kracht. Voor hen gaat de uittocht verder tot op vandaag: zij trekken samen met Mozes door de Rode Zee en verkondigen: “Het is God de Heer die ons bevrijd heeft uit de slavernij”. Zo ook gedenken de christenen in de eucharistie telkens opnieuw het Pasen van Jezus. We herlezen wat Hij op het einde van zijn leven heeft gezegd en gedaan en belijden: “Ook wij krijgen deel aan de overgang van dood naar verrijzenis. De Levende Heer neemt ons bij de hand en leidt ook ons vandaag binnen in het nieuwe leven, voorbij de duisternis van dood en angst.”

In de ‘gedachtenis’ worden verleden en heden dus nauw op elkaar betrokken. En juist dit opent nieuw perspectief voor de toekomst. Het laat toe om met nieuwe hoop en vertrouwen verder te gaan, vanuit het geloof dat Gods Liefde de tijd trotseert en zich in telkens nieuwe omstandigheden laat vinden door wie haar zoekt.

Het huwelijksjubileum als gedachtenis

Het begrip ‘gedachtenis’ kan helpen om te begrijpen wat de bedoeling is van de viering van een huwelijksjubileum. Wat gebeurt daar eigenlijk? Twee gehuwden nemen de tijd om terug te blikken op een feit uit het verleden: hun huwelijk dat ze 25 of 40 of 50 of ... jaar geleden hebben gesloten. Maar dit is eigenlijk te ‘arm’ gezegd. Want het gaat niet alleen om dat ‘moment’ van 25 of 40 of 50 jaar geleden, maar om heel de levensgeschiedenis die ze

sindsdien samen hebben gedeeld. De terugblik slaat niet alleen op het begin, maar op de hele levensweg samen.

Net zoals in andere liturgische vieringen gaat het er hier niet om dat de gehuwden vanuit het heden terugkeren in het verleden – ook al is een jubileumviering een uitstekende gelegenheid om herinneringen op te halen in de vorm van verhalen, aan de hand van foto's, enzovoort. De liturgische viering van het jubileum is sterker dan dat. Ze wil de gehuwden opnieuw in contact brengen met de oorspronkelijke kracht van hun levensverbond en deze kracht ook vernieuwen. Ze wil aan het licht brengen dat ook God, die aan het begin stond van hun gedeelde liefde, zijn belofte van zegen en nabijheid op het moment van de huwelijksluiting hernieuwt en bevestigt. Zo wordt in deze gedachtenisviering de huwelijksbelofte geactualiseerd in het hier en nu, en wordt ze op haar beurt weer een steunpunt om de toekomst verder tegemoet te gaan. Ook in een huwelijksjubileum komen de tijdsdimensies van verleden, heden en toekomst samen.

Liturgische elementen

In het Vlaamse weekdagmissaal werden enkele gebedsteksten opgenomen die bedoeld zijn voor de “verjaardag van de huwelijksluiting”ⁱ, in het kader van een eucharistieviering. Het gaat enkel om keuzegebeden voor de priester-voorganger.

Eén van de openingsgebeden, bedoeld voor een gouden huwelijksjubileum, luidt bijvoorbeeld:

*God, almachtige Vader,
zie vol goedheid naar deze echtgenoten N. en N.
(en naar hun kinderen,
aan wie zij het leven en het geloof hebben doorgegeven).
Zie naar het vele goede
dat zij in deze vijftig jaar hebben verricht.
Maak hun ouderdom tot een gezegende tijd,
zoals Gij ook hun eerste liefde hebt gezegend
door het sacrament van het huwelijk.
Door onze Heer Jezus Christus ...*

In 1991 verscheen er een nieuwe Latijnse editie van de Orde van dienst voor het huwelijk, die in 1996 in Nederland werd vertaald en uitgegeven.ⁱⁱ Daarin wordt een deeltje gewijd aan “de zegening van een echtpaar bij gelegenheid van hun huwelijksjubileum”. De zegening kan gebeuren in het kader van een eucharistieviering of in een gebedsviering. We overlopen de belangrijkste momenten.

Hernieuwing van de huwelijksbeloften

Na de woorddienst, die uitloopt op een homilie, is er een moment voorzien waarop de echtgenoten hun huwelijksbeloften vernieuwen. Opvallend is hierbij de keuzemogelijkheid om dit ofwel in stilte te doen of luidop. In het eerste geval wordt dit moment van stil gebed ingeleid door de voorganger, met de volgende (of gelijkaardige) woorden:

Bij gelegenheid van uw huwelijksjubileum wilt u nu de wederzijdse beloften van uw huwelijksdag ten overstaan van de Heer vernieuwen. Die dag heeft u door het sacrament van het huwelijk uw leven in een onverbreekelijke band met elkaar verbonden. Richt dan nu uw gebeden tot de Heer dat deze beloften door zijn goddelijke genade mogen standhouden.

Het lijkt misschien wat vreemd dat deze keuzemogelijkheid als eerste wordt genoemd. Maar deze vorm laat wel sterk aanvoelen dat woorden uiteindelijk tekort schieten om het ‘geheim van de liefde en de trouw’ uit te drukken. Tegelijkertijd is het praktisch gezien een goede oplossing voor mensen die minder vlot ter tale zijn of die vrezden op dit kernmoment geëmotioneerd te raken.

De jubilarissen kunnen er echter natuurlijk ook voor kiezen om hun huwelijksbeloften openlijk te vernieuwen. Bij de huwelijksluiting zelf hebben ze hun beloften ook luidop uitgesproken! Het dienstboek voorziet daarvoor volgend verloop, met een afwisseling tussen de echtgenoten en de voorganger. Merk op dat het niet om een letterlijk hernemen van de huwelijksbeloften gaat: die zijn bij het huwelijk zelf eens en voorgoed uitgesproken! Het gaat hier om ‘gedachtenis’ van het begin, die zijn uitdrukking krijgt in een zegengebed.

Echtgenoot: *Gezegend zijt Gij, goede God,
want door U heb ik N. tot mijn vrouw genomen.*

Echtgenote: *Gezegend zijt Gij, goede God,
want door U heb ik N. tot mijn man genomen.*

Beiden: *Gezegend zijt Gij, God,
want in goede en kwade dagen
van ons leven
zijt Gij ons met uw mildheid nabij geweest.
Wij bidden U:
blijf bij ons met uw hulp
om onze liefde voor elkaar trouw te behoeden.
Mogen wij zo goede getuigen zijn
van het verbond
dat Gij met ons mensen gesloten hebt.*

Priester: *De Heer beware u alle dagen van uw leven.
Moge Hij voor u een trooster zijn bij tegenspoed,
een helper bij voorspoed.
Moge Hij uw huis en uw gezin
met rijke overvloed zegenen
door Christus onze Heer.*

Allen: *Amen.*

In deze gebedstekst zien we de ‘gedachtenis’ inderdaad kernachtig verwoord: de echtgenoten gedenken eerst het begin van hun huwelijksleven, waarin ze zich aan elkaar hebben

geschonken, en daarna zegenen ze samen God om de tekens van zijn nabijheid in de loop van hun leven. Van daaruit volgt dan de bede dat God ook in de toekomst zijn hulp zou tonen. Dit gebed wordt door de priester dan hernomen in een zegengebed over de jubilarissen.

Zegening van de ringen

Ook de kern van de huwelijksviering, gesymboliseerd door de ringen, kan in de jubileumviering een plaats krijgen. De priester kan de ringen bewieroken en er een gebed over uitspreken:

*God, wil de liefde van deze mensen, N. en N.,
versterken en heiligen.
Als teken van hun onderlinge trouw
hebben zij elkaar ringen geschonken.
Mogen zij door het dragen van deze ringen
hechter groeien in de onderlinge verbondenheid
die het sacrament van het huwelijk hun schenkt.
Dat vragen wij U door Christus onze Heer.*

Hierna volgt de voorbede of een gemeenschappelijk smeekgebed. Het dienstboek geeft daarvoor ook een mooie suggestie. De eerste ‘intentie’ klinkt als volgt:

Heilige Vader, een trouwe God wordt Gij genoemd, Gij verlangt van ons toewijding aan uw verbond en vergeldt onze trouw. Schenk in overvloed uw zegen aan N. en N. die vandaag hun zilveren/gouden/diamanten huwelijksfeest vieren. Daarom bidden wij: (door allen) Heer, hernieuw de trouw van wie U dienen.

Zegeningsgebed

Net zoals bij de huwelijksviering zelf volgt na het Onzevader het kerngebed waarin de gehuwden worden gezegend. Voor dit gebed strekt de priester de beide handen uit over het echtpaar. Ook dit gebed is heel Bijbels van opbouw, met – na de evocatie van het verleden – de vraag in het heden:

*Zie op deze dag vol liefde naar hen, en zoals Gij hun samenzijn behoed hebt in goede en kwade dagen, schenk ook nu onverminderd nieuwe kracht aan hun verbondenheid in het huwelijk. Doe hen groeien in liefde, bestendig hun band van vrede en laat hen zo (te midden van hun kinderen) vreugde vinden in uw zegeningen tot in lengte van dagen.
Door Christus onze Heer.*

Op het einde van de viering tenslotte kan er ook nog – zoals in de huwelijksviering – een bijzondere drieledige zegen uitgesproken worden over de jubilarissen.

Besluit

Het dienstboek voor de huwelijksviering biedt interessant materiaal aan om de jubileumviering vorm te geven. Verschillende echo’s van de oorspronkelijke huwelijksliturgie

klinken hier door, maar toch gaat het hier niet om een louter herhalen van wat er vroeger is gebeurd. Het gaat wel degelijk om een gedachtenisviering, waarin het verleden wordt herdacht, maar niet zomaar gekopieerd. In een nieuwe situatie wordt de band gelegd met het verleden, om zo de rode draad van de liefdestrouw – van de gehuwden én van God – verder door te trekken.

We stipten reeds aan dat de gedachtenis van een huwelijksjubileum zowel tijdens een eucharistie als een gebedsviering kan plaats vinden. In onze huidige pastorale situatie wordt dit moment steeds meer ingepast in de parochiale zondagsviering. Dat is een goede zaak, niet alleen om de versnippering van de gemeenschap en een vermenigvuldiging van ‘aparte’ vieringen te vermijden. Het kan een sterk getuigenis zijn voor de hele parochie, wanneer gehuwden in het openbaar hun dankbaarheid uitspreken om het lief en leed dat ze samen hebben meegemaakt en vragen om Gods zegen voor de toekomst. Het persoonlijke verbond van trouw tussen christenen is trouwens altijd ingebed in het grote liefdesverbond tussen God en zijn volk, waarvan de liturgie telkens opnieuw de gedachtenisviering is. In die zin is het heel wenselijk dat een huwelijksjubileum gevierd wordt te midden van de bredere kerkgemeenschap.

JORIS POLFLIET is algemeen secretaris van de Interdiocesane Commissie voor Liturgische Zielzorg (ICLZ). E-mail: iclz@interdio.be, website: www.liturgie.be.

ⁱ I.C.L.Z., Missaal voor de wekdagen, Brussel, Licap, 1993, p. 837-840.

ⁱⁱ N.R.L., Orde van dienst voor de liturgische viering van het huwelijk, Zeist, 1996. Van deze uitgave bestaat tot nu toe geen Vlaamse versie.